

מסורת הש"ס

דיני ממונות בשלשה

פרק ראשון סנהדרין

יב.

עין משפט
נר מצוה

צא א ב ג מיי פ"ד מהל'
קידוש חמץ הל' יג:
צב ד ה מיי ס"ה טו:
ק ו מיי ס"ה טז:
מלכות פ"ה מקדש
הלל ח:
קא ז מיי ס:

רבינו חננאל

בשני רעבון דתניא ר' מאיר אומר ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלהים לחם עשירים לחם שיעורם וגו' ומפני מה לא עיברה אלישע מפני כי שנת בצורת היתה והכל רצין אחר הגרנות ואין חשבון בלא אדם חשבון החדשים שכל שנה ושנה ואם תעבר יתרחק חדש הגרנות וישר לב בני אדם כי יאמרו עדיין נשאר עד הגרנות כך וכך ומיקרין השער לפיכך מקין פ' שני תלמידיו חכמים באו מטבריא כדגוסי' במגילה רקת זו טבריא ותפני נשר. יש מי שאומרים עכבן הלך כי נשר הוא מלך. כדכתיב הגשר הגדול. ויש מי שאומרים עיכבן המטר והגשר הן השמים ובידן דברים הנעשים בלוח היא תכלת וציצית מידם וצבא מידם הוזה ההוא לשלום בלא חיוק ועמוסי יריכי נחשון חידוש על שנה זו ולא הניחם אדומי זה כלומר מנעם שר אדום המושל עליהם אבל בעלי אספות וכן החכמים דכתיב דברי חכמים כדבריות וגו' נאספו וקבעו להם נציב אחז בירח שמת בו אהרן. כלומר אפ"כ נתקבעו החכמים וקבעו עיבור בירח אב הוא החדוש החמישי ירח שמת בו אהרן הכהן. הנה החכמים עיבור השנה בחדש אב קיבוש ר"ה ב' חדישים ואיך שנו בחיזונה ואם עיברה לפני ר"ה אינה מעוברת ופרקין חשבויו מחשבי קודם ר"ה ולא מגלו אלא אחר ר"ה. תוב מקשינן אהא דתנינן אין מעברין השנה לחברתה. מעשה בר' עקיבא שעיבר ג' שנים זו אחר זו ואמר חכמים לר' שמעון ר' אבהו ראה מפני שב"ד עקיבא לעבר שנים זו אחר זו ולא נגמר הדבר אלא ביישיב ב"ד בכל שנה ושנה וקבעתם לה עיבור כגון זו שהסכימו לעברה בחדוש אב ולא גילו הדבר אלא אחר ר"ה. ויש להקשות והלא שנינו אין מעברין ג' שנים זו אחר זו איך עיברו חכמים בהוראת ר' עקיבא ג' שנים זו אחר זו פ' מפני שזר העיבור לא נגמר בכל מחזור של שני שנים כולם מעוברות כ"ד להקשות והלא שנינו אין מעברין שנת הלבנה לר' חזקיה. ושלאל להוסיף ושלאל לגרוע על ד' שנים מעוברות וכל להיות שהיה שנת עיבור רעבון ולא עיבור ושנת ט"ו היתה שביעית ושנת ט"ז

ראויה היתה אותה שנה שתתעבר. וא"ת מנ"ל דלמלא אציב הוא דלא הוא אצל פירות האילן ותקופה הוו כמיקון ואמרין דעל אחד מהן אין מעברין וי"ל דמסתמא כיון דבעל שלישה הקלה שצריך ישראל לא ציכרה אלא מין אחד ש"מ דפירות האילן נמי לא הוו וא"ת ודלמלא ציכרה הוא דלא הוו אצל בעצב הירדן וצגליו הוו וי"ל דהא נמי שמעינן מבעל שלישה שהיא הקלה שלא ציכרה: **וּמַפְנִי מַה** **עִיְבְּרָה אֲלִישֵׁעַ** וא"ת ומנ"ל דלא עיברה וי"ל דלא איתא דעיברה אי אפשר שלא היו מויליין (א) צכמה מינין אחר העומר: **אֵינן מעברין אלא אדר**. וכל שאר החדשים אין מעברין דכתיב (אסתר א) לחדש שנים עשר הוא חדש אדר ואי מעברין אחת משאר החדשים לא היו אדר שנים עשר: **לֹא משנה לחברתה**. פ' בקונטרס שנה זו שאינה צריכה להתעבר אין מעברין כדי לתקן שנה הבאה ואין הלשון משמע כן אלא נראה דמייירי למשז דאין מחשנין בשנה זו על שנה שלאחריה ואע"ג דלא מגלינן מ"מ אין מחשנין לסמוך על אותו חשבון שלא לעשות חשבון אחר: **וְלֹא שְׁלֹשׁ שָׁנִים זו אחר זו**. פירוש ר'נפות שלא יצא ניסן ופסח באמצע הקץ כדפי' בקונטרס וק"ק דמאי אריזא שלש אפי' שמים נמי ועוד דקאמר ר' שמעון מעשה בר' עקיבא שעיצר ג' שנים ר'נפות ורצנן מהדרו ליה ג' יצאו וקבעו כל אחת בזמנה פ' ולא ר'נפות היו ואין הלשון משמע כן ונראה כלשון אחר שפי' בקונטרס דאין מעברין ג' שנים היינו שאין קוצעין צפעס אחת להיות שלש שנים מעוברות כל אחת בזמנה וולפי' זה לא יתכן מה שפירש משנה לחזירתה דמשמע דמודה ר"ש צרישא: **חֲדָשִׁים צְבֻרִיָּהוּ**. פ' הקונטרס דמטמא צבאל (פ"ג משנה א) דתניא במסכת אהלות (פ"ג משנה א) דגוש הצא מארץ העמים מטמא צבגמ ומשא אצל לא צבאל והא דמשמע צפ"ק דצבת (דף טו: ושם) וצמיר (דף מד: ושם) דמטמא צבאל היינו דווקא צבך העמים אצל אלא הציא מעפרה לארץ ישראל לא מטמא צבאל לכן נרין לומר דהא דחיישינן לגושיהן היינו שלא יעמלו צבגמ ומשא: **שְׁעִיבֵיר** השנה מפני הטומאה. פ' בקונטרס שניטמאו צע"ז דע"ז (א) מטמא צפרק ר' עקיבא (דף פג.) כמת אע"ג דטומאת ע"ז מדרצנן מאותה שעה שטמא גזרו עליה דהא דרש ליה הסם מקראל דדברי הקצלה וצירושלמי אמר דגולגלתו של ארונה הינוסי מלאו תחת המוצא ותימה שהרי (צט"ו) היו יכולין ליעטר ולמה עיברו והא סגי בהזאת שלישי ושיציעו ואפר פרה לא היו חסרים

בשני רעבון תניא רבי אומר ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלהים לחם עשירים (א) לחם שיעורים וגו' ואין לך קלה בכל ארץ ישראל לבשל פירותיה יותר מבעל שלישה ואף על פי כן לא בכרה אלא מין אחד שמא תאמר חמים תלמוד לומר שיעורים שמא תאמר לפני העומר תלמוד לומר יתן לעם ויאכלו אחר העומר היה אמור מעתה ראויה היתה אותה שנה שתתעבר ומפני מה לא עיברה אלישע ששנת בצורת היתה והיו הכל רצין לבית הגרנות ת"ר (א) אין מעברין את השנה לפני ראש השנה ואם עיברוה אינה מעוברת אבל מפני הדחק מעברין אותה אחר ראש השנה מיד ואעפ"כ אין מעברין אלא אדר אינו והא שלחו ליה לרבא זוג (א) בא מרקת ותפשו נשר ובידם דברים הנעשה בלוח ומאי ניהו תכלת בזכות הרחמים ובזכותם יצאו בשלום ועמוסי יריכי נחשון בקשו לקבוע נציב אחד ולא הניחין אדומי הלז אבל בעלי אספות נאספו וקבעו לו נציב אחד בירח שמת בו אהרן הכהן חשובי נציב לישנא דירחא הוא דכתיב ו'לשלמה שנים עשר נציבים על כל ישראל וכלכלו את המלך ואת (אנשיו) חדש בשנה והכתיב ונציב אחד [אשר] בארץ רב יהודה ורב נחמן חד אמר אחד ממונה על כולם וחד אמר כנגד חדש העיבור ת"ר (א) אין מעברין את השנה לא משנה לחברתה ולא שלש שנים זו אחר זו אמר רבי שמעון מעשה ברבי עקיבא שהיה חבוש בבית האסורים ועיבר שלש שנים זו אחר זו אמרו לו (משם ראה יב"ד יישבו וקבעו אחת בזמנה תנו רבנן ד"אין מעברין את השנה לא בשביעית ולא במוצאי שביעית אימתי רגילין לעבר ר"ערב שביעית (א) של בית רבן גמליאל היו מעברין במוצאי שביעית ובפלוגתא דהני תנאי דתניא (א) אין מביאין ירק מחוצה לארץ ורבותינו התירו מאי בינייהו אמר רבי ירמיה חוששין לגושיהן איכא בינייהו (א) תנו רבנן אין מעברין את השנה מפני הטומאה רבי יהודה אומר מעברין אומר רבי יהודה 'מעשה בחזקיה מלך יהודה שעיבר את השנה מפני הטומאה ובקש רחמים על עצמו דכתיב כי מרבית העם רבת מאפרים ומנשה יששכר וזבולון לא תהארו כי

בשני רעבון. לפי שכלה התצווה וצריכין לאכול מן החדש: **לחם אציב** משמע שעכשיו היה מצרכ: **ושמא תאמר חיותיו** היו. שהן אפילות לכך נתאחרו לבשל עד אחר הפסח תלמוד לומר לחם שיעורים: **ושמא תאמר לפני העומר** היה. וצומן ציכר תלמוד לומר תן לעם ויאכלו תלמוד שקר העומר והותר החדש: **אמור מעתה ראויה היטה אותה שנה להסתעבר**. על האציב שכשהגיע ניסן עדיו לא היה רוב אציב דהא לאחר ששה עשר בניסן לא ציכרו אלא שיעורין ולא קרינא ציה חדש האציב: **ששנת צלזום היטה**. בקראי' משכחת לה: **אין מעברין**. אין יושבין צ"ד קודם ראש השנה לעיין ולומר תתעבר שנה זו בשני אדרים מפני שיש שכתה דצדק קודם שיעור ומזללי צמחן: **אצל מפני הדחק**. שמא לא יחא שס צ"ל מופלא סמוך לאחר או שמא יצא המלך אדומי ויעכז על ידן מעברין אותה ומודיעין לגולה אחר ר"ה מיד שיעיברוה: **ואעפ"כ אין מעברין**. אותה בשני חדשים אחרים אלא כשיגיע אדר יעשו שני אדרים: **ווג**. שני תלמידי חכמים: **לא מרקס**. * טבריא: **וטפשו נשר**. חיל פרסיים: **דצרים הנעשים בלוח**. תכלת בלוח עושין אותה כדאמרין צבטוס (דף מו:) היא לוח שזועבין צה תכלת: **עמוסי יריכי נחשון**. נשיא שצברין ישראל שהוא מורע נחשון בן עמינדב ראשון לנשיאים: **צקשו לקבוע נציב אחד**. צקשו להוסיף חדש אחד על השנה לעברה: **ולא הניחין אדומי הלו**. מלכות הרשעה גזרה גזירה' עליהן: **צירח שמש צו אהרן**. צאצ. אלמא מפני הדחק מעיין צעיצור שנה לפני ראש השנה: **גלווי לא מגלו**. עד לאחר ראש השנה שלא יסכחו צני הגולה: **נליצים**. ממונים: **חדש בשנה**. יהיה על כל אחד ללכל: **כנגד חדש העיבור**. בשנה מעוברת היה אותו נציב מכלכל צלזר השני: **משנה לחזרתה**. אם שנה הבאה צריכה לעבר אין מעברין שנה זו מפני צורכי שנה הבאה אלא הצריכה מתעבר: **ולא שלש שנים זו אחר זו**. שא"כ משמנות השנים מתקייסם וצא לו ניסן השלישי צבאמצע הקץ: **צ"ד יצאו וקבעו כל אחת ואחת בזמנה**. ולא עיברו ג' שנים ר'נפות ולא זו אחר זו היו אלא מפני שר"ע חסס גדול היה וצקי צעיצור השנה והוא עומד ליהרג צאו צ"ד וישצו עמו ועיינו צעיצור ג' שנים (א) ולא ר'נפות אלא כל אחת בזמנה דא אמרין מפני הדחק חשובי משחזנין גלווי לא מגלינן. לישנא אחרינא ולא ג' שנים זו אחר זו מנא קמא נמי צהא קאמר שלא יעיינו צעיצור שלש שנים זו אחר זו צישיצה אחת ואפילו לעברן בזמנן: **משם ראה צים דין יצאו**. אחרי כן צכל שנת עיבור ועיבור וקבעוה ולא סמכו על אותו מנין אלא לפי שהיה רבי עקיבא חסס גדול עיינו צבאצטס דמיני: **לא צבציעים**. לפי שמאריינן עליהן איסור עבודת קרקע: **ולא צמוצאי צביעים**. צבמינית לפי שכלה הישן ומאריינן עליהן איסור החדש: **צערצ צביעים**. להוסיף להם חדש לעבודת קרקע: **של צים רצן שמעון מעברין צמוצאי צביעים**. ואין חוששין אם כילה הישן דקצצר מציאין ירק ותצווה מחוזה לארץ לארץ ישראל שחרשו וחרשו צבציעית והמירס עומר של צביעים: **מאי צינייהו**. צמאי פליגי: **חוששין לגושיהו**. שמא יצא עמה מנוש ארץ העמים שטמא צבאל ויעמא טהרות של ארץ ישראל: **מפני הטומאה**. כגון שהיה נשיא חולה ואמדהו למות ערצ הפסח או (א) שני ימים קודם והיו עמאים או שהיה רוצן עמאים צסוף אדר וכלתה אפר הפרה ואין יכולין למלוט עכשיו פרה אדומה אין מעברין צכך אלא יעשו צטומאה: **שעיבר אם השנה מפני הטומאה**. שניטמאו צימי אחז אציב מעבודה וזה שלא חששו לתורה והיה חזקיהו מחזירן למוטצ וידע שלא יספיקו כולן צצא וליעטר עד הפסח ועיבר השנה: **ובקש רחמים על עצמו**. שימחל לו העון. ולקמן (ע"ב) פרין הואיל ואמר רבי יהודה מעברין למא ציקש רחמים על עצמו:

הא מוצאי שביעית ולא עיברו בכל המחזור אלא ג"ח י"א שהן ד' שנים בלבד ולא נשארו במחזור וזלתי שלש שנים לפיכך עיברו אותן ג' שנים זו אחת זו למלאות ד' שנים מעוברות במחזור: ת"ר אין מעברין לא משנה לחברתה ולא ג' שנים זו אחר זו א"ר שמעון מעשה בר' עקיבא כו' וזה שפירשנו הוא הנכון ואע"פ שיש מפרשין פירוש אחר לאו דסבכא אחר דחיו הוא מכמה פנים כי יש שמפרש בענין הזה ועיברו ב"ד למחזור אציב אמרו חכמים לר' שמעון (כי ישמם) משם ראה ב"ד יישבו וקבעו כל אחת ואחת בזמנה כלומר כל אחד ואחת אלא יישבו ב"ד וישבו שנה הראויה לעבר עיבורה והשאר נשארו פשוטות זה כלו לאו דסבכא הוא: ת"ר אין מעברין את השנה בשביעית אלא במוצאי שביעית של בית רבן גמליאל היו מעברין בשביעית ובפלוגתא דהני תנאי דתניא אין מביאין ירק מחוצה לארץ ורבותינו התירו להביא אגא קמא כת"ק ורבותינו כ"ג: פ' אחר כשהיה ר' עקיבא חבוש כל היות שביעית בשנת י"ט ויכול לאחוריה בשנת י"ט וישת י"ט היה מוצאי ויכל ושלחו לר' עקיבא והורה אין מעברין בשביעית ולא ביוכל ולא במוצאי יובל הכליהן מעברין שנת י"ט י"ח י"ט שלא נשארו במחזור ולוחס: אין מעברין את השנה מפני הטומאה ואם